

כניסה למקום החמץ המכור

ח. יש להמנע מלהכנס במקום המכור או מושכר לנכרי, שהצניע שם החמץ ובלוי יא, אם לא לצורך גדול יב³⁴.

דבר הלכה

יא. עיין מ"ב (סי' תנ"א סק"ו) דגם כלים שאינן בני יומן וכן כלי שני, המחמיר להצניעו ככלי ראשון תצוא עליו זרקה, עיי"ש, ולענין כלי ראשון מצואר צו"ע שם ס"א דטוב לסגרם בחדר ולהצניע המפתח, אולם המנהג להקל שלא להצניע המפתח³⁵. ולענין השתיית כלי חמץ עם תבשיל וכדו', הנה צ"ב תמ"ב (סק"א) כתב המ"ב, תבשיל שנחשף קודם הפסח נקדירה שצ"ל זה חמץ צו זיוס, אע"פ שאין תבשיל ששים כנגד חמץ שנפלט לחוכו מן הקדרה, מותר להשהותו עד אחר הפסח (וזהו להצניעו בחדר שאינו רגיל לילך לשם כמ"ש צ"ב תנ"א), ורק באופן שלא יהיה כנוש בתוך הפסח ככלי חמץ, דהיינו שהורק לכלי פסח [- והוא מהמקור חייס]. ואם נתבשל או נכבש לכתחלה בתוך הפסח ככלי חמץ, אפילו אינו בן יומן, נריך לצער [חיי אדם], עכ"ל³⁶, ולכאורה נמצא לפ"ז שאסור להשהות בפסח כלי חמץ עם מים או כל

ופשוט הדבר שדין עשרה טפחים הוא רק במחיצה, אבל בארונות וכדו' העיקר הוא להפריד בין החפצים השייכים לנכרי לחפצי עצמו מפני החשש שישתמש בשל הנכרי, ולכן אם השאיר את הנמכר לנכרי במקום הרגיל בארון יחד עם הדברים המותרים ואינו בודל מן הארון אין כאן מחיצה, אפילו אם הארון גבוה עשרה טפחים, ואף שמקום החמץ עצמו מכור או מושכר לנכרי מ"מ נריך גם להיות דוקא באופן שיד ישראל לא תגיע לשם בפסח, ולכן נריך ודאי לאסוף את כל מה

ארחות הלכה

³⁴. רשימות. וראה לעיל פ"ד סי"ד. ³⁵. כתבי תלמידים. ואולי היינו רק לדידן שמניחים כל הכלים הללו במקום המכור לנכרי. ולענין מפתח החדר המכור לא נתבאר להדיא דיצניע המפתח, ועיין סי' תמ"ח במ"ב סק"ב ב' דעות אי חיישינן על המכורים שמא יבוא להשתמש בהם. ³⁶. יל"ע בדין זה, דכיון דהטעם הנפלט ע"י הכבישה הוא נ"ט לפגם, הרי גם לדידן דמחמירין בנטיל' בתוך הפסח כמ"ש הרמ"א בסי' תמ"ז ס"י, היינו דוקא באכילה (וכן בהנאה בדליכא ס"י). ורק בתבשיל שנחשף עם חמץ ממש מחמירין דצריך לבער כמ"ש המ"ב סי' תמ"ב סק"א, ועיי"ש שרעת הח"י ועוד אחרונים דהתם נמי רק מדרבנן הוא, וא"כ הכא דהוי נ"ט לפגם מזהיכ"ת דאסור להשהותו וצריך לבער. ³⁷. לכאורה כוונת רבנו שהרי אף במקומות שכוללים בהמכירה לנכרי את הבלוע שבכלי (או הכלים עצמם), מ"מ הרי המים הנכבשים ודאי לא נכללו במכירה זו שהרי לא נפלטו לתוכם עדיין בליעות החמץ. ³⁸. ח"י כת' לח"י פסחים ז' ע"א וכתבי תלמידים. ³⁹. רשימות. ומטעם זה הורה רבנו לענין שבת ערב פסח דכיון דמקדקים שתחול המכירה קודם השבת - ראוי לכלול בהם גם כל מה שיש בהם חמץ.

קניית מוצרי חמץ שהיו מכורים בפסח

ט. מותר לכתחלה לקנות מוצרי חמץ שנמכרו קודם הפסח לנכרי בנהוג, אף אם היו שייכים למי שאינם שומרי תורה ומצוות, אם ידוע בבירור שמכרם כפי הסדר בנהוג יג⁴¹.

דבר הלכה

שמוכר לנכרי ולהצניעם במקום מיוחד ולמכור או להשכיר מקום זה לנכרי ולסוגרו, ולהודיע לבני ביתו שהמקום הזה נמכר לנכרי, וגם יצניע את המפתח או יסגור בדצק וכדו', ואז שפיר סגי בכך גם אם אין מחיצות הארון וגוהות עשרה⁴⁰. יג. וכמו שנתבאר לעיל (דבר הלכה אות ד') דאע"פ שהמוכר אינו מכין למכירה גמורה כלל שלם ואין דעמו אלא להערימה

ארחות הלכה

הסעודה באופן שלא יודקו להכנס אח"כ למקום המושכר לנכרי, וישתמשו בכלים חד פעמיים הנושלים בגמר השימוש, וכדו', ואם בכל זאת נשארו לו כלי חמץ מוטב שיצניעם בקרן זווית (באופן שאין לחוש שיבואו להשתמש בהם בפסח) ולא להכנס ולהניחם במקום המושכר. ⁴⁰. תשו' כת"י. ונשאל רבנו אודות ספה שיש בה חורים שדרכם נכנס חמץ לחלקה הפנימי, וכשתחב ידו לשם מוציא חור פירורי חמץ, אך אי אפשר לנקותה לגמרי. והורה דכיון שיכול להגיע להחמץ בעי מחיצה (מלבד הביטול), ולכן יפרוס עליה מפה וכדו' באופן שיכוסו כל החורים כיסוי המתקיים (ולכשיעשה כן מותר אף להשתמש בספה בפסח כרגיל). כתבי תלמידים. ⁴¹. רשימות. ⁴². וז"ל: הגע בעצמך ישראל ימכור לישראל חברו סחורות באופן המועיל, בחליפין או בהקנאת מקום או במקום שכסף קונה, ולא ימסור והמפתח, ויהיה בלב המוכר להערימה גמורה שמחשב בלבו לבטל המקח, ואח"כ יבואו לדין, וכי אנו משגיחים בהערימה דיליה, הלא נקדה את שיניו בדין ונוציא המקח מידו בע"כ ונאמר שכבר זכה הקונה, וחי' כבר זכה הקונה הגוי ומה לנו בהערימת המוכר, וכיון שזכה הגוי שוב אין כאן כל יראה. עכ"ל. וכן היה רבנו מורה ובא דמה"ט אין לפקפק כלל על המכירה כשבעלי החנויות והמפעלים אינם שומרי תורה רח"ל ומתייחסים להמכירה כטקס דתי גרידא ואין בלבם גמירות דעת לקנין, דכיון שכל בר דעת יודע ומבין שחתימתו על שטר מחייבתו אפילו אם אינו בקי בפרטי המקח או בשפה שנכתב בה השטר וצדו, אין אנו מתחשבים כלל עם מה שבלבו דרבנים שבלב אינם דברים. וראה עוד לעיל דבר הלכה אות ד'. אבל לענין ביטול חמץ, שהוא דבר הנעשה בינו לבין עצמו, שפיר הוזכרו הפוסקים דהכל חלו במחשבת הלב, וראה מנחת שלמה קמא סי' נ"ג אות ב' (וסי' ס"ב אות י') שכתב רבנו ד"כמו שהוזכר לענין ביטול חמץ דלא מהני כלל אמירת "כל חמירא" אא"כ יודע לפחות ענין הביטול וידע שמפקיר בכך חמצו, אבל אם אינו מבין כלל וסובר שאומר איזה תחנה ובקשה לאו כלום הוא ועובר בכל יראה ובכל ימצא, כך גם בנוגע למעשר ראשון ועני אפילו אם בעל הפירות עצמו מבקש מהמשגיח לחקן פירותיו, מ"מ אם אינו יודע כלל מאופן החיקוק וחושב שהתיקון נעשה רק ע"י שהוא אומר פסוקים